УДК 376-056.2/.3:613
DOI: 10.15587/2519-4984.2025.348059

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

В. С. Бондар, Н. М. Дідик

The article substantiates the theoretical foundations of the formation of health-preserving competence in students with special educational needs. Health-preserving competence is analyzed as the ability of a student to use the system of health-preserving competencies in an appropriate situation, to be careful about their health and the health of others. Health-preserving competence is quite important for students with special educational needs, who require taking into account the specifics of their psychophysical development, the use of health-preserving measures with appropriate methods and techniques aimed at their systematic medical support and psychological and pedagogical support. Physical activity has a positive effect on the health of students with special educational needs, their cognitive and behavioral sphere, therefore the implementation of health-preserving training programs that take into account the individual capabilities of children, and the formation of their health-preserving competence is a particularly relevant issue in special education. The structure of health-preserving competence of students with SEN includes the following main components: cognitive, personal and activity. The formation of health-preserving competence involves the acquisition by students with SEN of the skills to strengthen, preserve and take care of health in everyday life. The pedagogical conditions for the formation of health-preserving competence of students with SEN are: conscious assimilation of knowledge about a healthy lifestyle; consideration of valeological knowledge in the content of education; development and implementation of an elective or integrated course of valeological orientation in the educational process; participation of students with SEN in extracurricular activities that expand their knowledge about a healthy lifestyle, increase motivation to follow health rules; use of interactive educational methods in the formation of health-preserving competence of students with SEN

Keywords: *health-preserving competence, students with special educational needs, healthy lifestyle, health-preserving competence formation, health-preserving competence component, health-preserving competence criterion, health-preserving indicator for students with special educational needs*

How to cite:
Bondar, V., Didyk, N. (2025). Theoretical principles of forming health-preserving competence of students with special educational needs. ScienceRise: Pedagogical Education, 4 (65), 16–21. http://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.348059

© The Author(s) 2025
This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

Здорові діти – запорука успішного майбутнього держави. Стан здоров'я учнів впливає на їх успішність та на розвиток особистості в цілому. Тому сьогодні актуальною є проблема здоров'язбереження учнів, дотримання ними здорового способу життя і формування культури здоров'я. Це пов'язано зі збільшенням кількості здобувачів освіти, які мають порушення фізичного здоров'я. За даними Міністерства охорони здоров'я України половина учнів мають функціональні порушення у різних системах органів, найчастіше – захворювання опорно-рухового апарату, зору, шлунково-кишкового тракту. Під час навчання в освітніх закладах зменшується кількість здорових учнів: 33% здорових молодших школярів знижується до 6-9% здорових старшокласників. Кожна п'ята дитина в Україні має надлишкову масу тіла. Тому сьогодні важливою проблемою є формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності, дбайливого ставлення до здоров'я та мотивація дотримуватися здорового способу життя.

Здоров'язбережувальна компетентність учнів закладів загальної середньої освіти найчастіше вивчається стосовно її формування під час занять фізичною культурою. Разом з тим, особливої педагогічної та медичної підтримки потребують учні з особливими освітніми потребами (ООП), у них проблема здоров'язбереження набуває особливої актуальності. У 2024–2025 н.р. кількість учнів з ООП в Україні склала 47610, тоді як 5 років тому вона майже у 5 разів менше, за останні 5 років майже вдвічі збільшилася кількість інклюзивних класів. Погіршення стану здоров'я учнів з ООП виникає через недостатню увагу в освітньому процесі до створення належних умов із

врахуванням психофізичних порушень дітей і використання відповідних здоров'язбережувальних технологій.

Формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів з ООП потребує врахування особливостей психофізичного розвитку учнів, використання відповідних оздоровчих заходів, системний медичний супровід і обов'язкову психолого-педагогічну підтримку. За дослідженнями А. Новак, понад 80% педагогів ніколи не працювали з дітьми з психомоторними порушеннями, 98% опитаних не брали участі у навчанні дітей з ООП, тому навчання педагогів щодо формування здоров'язбережувальної компетентності є важливим для впровадження інклюзивної моделі освіти [1].

2. Літературний огляд

Сприятливим для формування здоров'язбережувальної поведінки учнів з ООП є здорове освітнє середовище, що підтримує здоровий спосіб життя та формує здоров'язбережувальну компетентність в учнів. За словами А. В. Козлова, Н. В. Науменка, Ю. Д. Бойчука, створення оптимального освітнього простору для учнів з ООП передбачає освітні, корекційно-розвиткові завдання і завдання здоров'язбереження [2].

І. Боднар та А. Гамаде зауважують, що фізична активність позитивно впливає на проблеми дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) у психомоторній, когнітивній, поведінковій, емоційній та комунікативній сферах за відносно короткий час. Існує ефективність гідротерапії, бігу, ходьби, іпотерапії та східних бойових мистецтв у вирішенні проблем дітей з РАС [3]. О. Гусевін зауважив, що базові моторні навички у дітей з РСА покращуються при регулярних спортивних тренуваннях. Узагальнені в повсякденному житті, набуті оздоровчі навички позитивно впливають на рівень життя дітей з РСА, забезпечують певну зручність та впевненість у собі. Тому рекомендується впроваджувати програми оздоровчої підготовки, що враховують індивідуальні можливості дітей з РСА, застосування з дітьми напрямів роботи, що їм подобаються [4].

Сьогодні недостатньо наукових досліджень щодо формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Ця проблема важлива для вивчення, оскільки учні з ООП є особливою категорією, яка вимагає індивідуального педагогічного та медичного підходу, специфічних методів та прийомів формування здоров'язбережувальної компетентності із врахуванням психофізичних порушень учнів з ООП. За словами Н. Мукан та Л. Козіброди, фізичний розвиток учнів з ООП є специфічним та орієнтованим на розуміння їх потреб, зміцнення здоров'я та загартування їх організму дитини [5]. На думку Ю. Фурмана, учні з ООП рухаються недостатньо. Тому він рекомендує для таких учнів збільшити виконання фізичних вправ та підвищити рухову активність [6].

Отже, особливого значення формування здоров'язбережувальної компетентності набуває у роботі зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами, оскільки вони потребують підбору специфічних методів і форм роботи із врахуванням специфіки їх психофізичних порушень. Разом з тим, проблема формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами досліджена недостатньо. Тому це питання потребує більш детального вивчення в нашому дослідженні.

3. Мета та завдання дослідження

Мета дослідження – проаналізувати теоретичні основи формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів з особливими освітніми потребами та сформувати можливості їх практичного використання.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Проаналізувати визначення поняття «здоров'язбережувальна компетентність» у педагогічній літературі.
2. Довести роль формування здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів освіти з ООП.
3. Теоретично обґрунтувати компоненти, критерії та показники сформованості здоров'язбережувальної компетентності в учнів з ООП.
4. Визначити педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності учнів з ООП.

4. Матеріали і методи

З метою досягнення виділених завдань нами створено стратегію дослідження, яка складається з ґрунтовного та системного аналізу проблеми на основі осмислення наукових праць із загальної педагогіки та зі спеціальної освіти. Для аналізу джерел визначено такі критерії відбору наукових матеріалів:

1. Тематика дослідження у наукових працях: загальна педагогіка, спеціальна освіта, формування здоров'язбережувальної компетентності в освітньому процесі, індивідуалізація навчання.
2. Тип наукових публікацій: законодавчо-нормативний документ в освіті, стаття у фаховому виданні, монографія, дисертація, навчальний посібник, навчально-методичний посібник, матеріали науково-практичної конференції.

Теоретичними методами дослідження основ формування здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів освіти з ООП були: аналіз педагогічної літератури з загальної та спеціальної педагогіки; аналіз відомостей про статистичні дані предмета вивчення; індукція та дедукція, зіставлення, синтез, аналогія, порівняння, узагальнення та систематизація – для виділення теоретичних положень та концептуальних основ вивчення проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів освіти з ООП.

Особливу увагу ми приділили вивченню наукових праць таких вчених: Ю. Д. Бойчук, М. В. Забара, Л. О. Волинська, Л. Козіброда, А. В. Козлов, Н. Мукан, Н. В. Науменко, Ю. Фурман та ін., які

вивчали формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Результати аналізу наукових праць цих авторів дозволив виділити теоретичні підходи до формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів з ООП під час освітнього процесу, що стало основою подальших узагальнень і висновків з проблеми дослідження.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Сьогодні відсутнє єдине розуміння поняття «здоров'язбережувальна компетентність» та особливості її формування. Загальна частина І Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти описує: «Здоров'язбережувальна компетентність – здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей» [8]. Формування здорового способу життя в учнів з особливими освітніми потребами (ООП) потребує індивідуального підходу, який включає інтеграцію гігієнічних знань у навчальний процес, адаптацію фізичної активності та раціону, а також профілактику шкідливих звичок. Важливо враховувати особливості кожного учня, використовуючи інклюзивні підходи та індивідуальні плани розвитку.

Результати педагогічного експерименту С. Адирхаєва довели, що впровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій для здобувачів освіти з ООП допомагає знайти найефективніший шлях до покращення здоров'я засобами фізичної культури та спорту; до інтенсифікації рухової активності та культивування здорового способу життя. Варто зауважити, що традиційні засоби та методи здоров'язбереження для здобувачів освіти з типовим розвитком не завжди підходять для здобувачів освіти з ООП. С. Адирхаєв експериментально перевірено напрями зміцнення здоров'я здобувачів освіти з ООП і підвищення їх фізичної підготовки та рухової активності. Цьому сприяє: застосування різних засобів; застосування диференційованого підходу до фізичних навантажень; застосування функціональних можливостей та поточного стану здоров'я; інтереси дітей [7].

Л. Шуба доведено, що основна увага в оптимізації процесу оздоровчої фізичної культури приділяється проєктуванню різних систем оздоровчої фізичної культури. Основою таких систем є науково обґрунтовані та адекватні кореляції внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку дитини. Оздоровчі вправи є новим засобом формування здорового способу життя учнів з ООП [9].

З метою формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів, педагогу потрібно формувати в учнів ціннісне ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих, організувати умови, щоб сформувати життєві навички, які сприятимуть покращенню здоров'я. Це стане підґрунтям для розвитку здоров'язбережувальної компетентності і в учнів з ООП, що сприятиме їх здоровому способу життя. Т. Андрющенко у дисертаційному дослідженні обґрунтувала такі критерії та показники сформованості здоров'язбережувальної компетентності дітей:

– мотиваційно-ціннісний критерій (показники: домінантність здоров'я у ціннісній системі людини, зацікавленість у чинниках збереження здоров'я, позитивна мотивація щодо здорового способу життя);

– когнітивно-репродуктивний критерій (показники: знання правил дотримання здорового способу життя, обізнаність в ознаках здоров'я, обізнаність із чинниками збереження здоров'я);

– діяльнісно-поведінковий критерій (показники: присутність життєвих навичок, які забезпечують збереження здоров'я, навички здоров'язбережувального способу дії, вміння оцінювати свою поведінку та поведінку оточуючих з позиції здорового способу життя) [10].

Т. П. Мостіпака у структурі здоров'язбережувальної компетентності описує 3 основні компоненти: когнітивний (система знань і пізнавальних вмінь); особистісний (наявність і прояв рис особистості, зумовлених характером діяльності з формування здорового способу життя свого та інших людей); діяльнісний (здатність обґрунтовано виявляти та раціонально застосовувати шляхи та засоби для найбільш ефективного досягнення мети) [11].

І. І. Пономарьова та Л. М. Фенчак описали такі компоненти здоров'язбережувальної компетентності учнів: когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та соціальний, що між собою взаємопов'язані, доповнюють та взаємообумовлені один одним [12]. С. Миронова С. Михальська, М. Буйнякта Т. Докучина зауважують про роль спеціального педагога у формуванні мотивації до навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями [13]. Тому роль вчителя у формуванні мотивації до здоров'язбережувальної діяльності учнів з ООП є визначальною.

О. В. Гнатюк описує, що формування здоров'язбережувальної компетентності полягає у набутті здобувачами освіти умінь зберігати, зміцнювати, використовувати здоров'я і дбайливого до нього ставитися [14]. Це можливо досягти, виконуючи такі завдання з учнями з ООП: формувати у здобувачів освіти знання щодо безпечної поведінки, здорового способу життя, взаємозв'язку людини з техногенним та природним факторами; виховувати у здобувачів освіти потребу та важливу цінність – «бути здоровим» та вести здоровий спосіб життя; розвивати бажання бережливо ставитися до власного здоров'я, вдосконалювати його фізичні, соціальні та психоемоційні чинники; отримувати досвід зберігати своє здоров'я із врахуванням власного фізичного стану; розвивати вміння відповідального і самостійного прийняття рішень щодо своїх вчинків і покращення здоров'я; виконувати діяльність для збереження свого здоров'я і здоров'я оточуючих [14].

М. Ю. Кобан та Ю. М. Лимар обґрунтували такі педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності учнів, які можна застосувати до учнів з ООП: усвідомлене засвоєння здобувачами освіти знань про здоровий спосіб життя і здоров'я; зміст освіти повинен передбачати валеологічні знання; розробка та імплементація до освітнього процесу факультативу,

інтегрованого курсу, тренінгу валеологічної орієнтації; участь здобувачів освіти в позашкільних заходах, що поглиблює знання щодо здорового способу життя, прагнення дотримуватися правил здоров'я; застосування інтерактивних освітніх методів під час формування здоров'язбережувальної компетентності учнів [15].

Т. Б. Качакта Т. В. Дутчак визначено такі ефективні педагогічні умови, що допомагають сформувати в учнів здоров'язбережувальну компетентність [16]:

1) проведення регулярних занять, спрямованих на опрацювання творів зі здоров'язбережувальної тематики;

2) проведення виховної діяльності з залученням сімейного оточення з метою формування здоров'язбережувальної поведінки учнів;

3) застосування інтерактивних методів і форм роботи, що розвивають критичне мислення і формують цінності здоров'я;

4) зустрічі із людьми, які популяризують ведення здорового способу життя;

5) застосування інноваційних навчальних методів, цифрових ресурсів з метою унаочнення інформації щодо цінностей здоров'я; використання діяльнісного підходу як підґрунтя для здоров'язбережувального підходу. Основними компонентами формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкової школи є читання текстів на здоров'язбережувальну тематику, застосування інноваційних форм та методів роботи, ІТ під час аналізу, створення оптимальних педагогічних умов. Формування здоров'язбережувальної компетентності відбувається при вивченні навчального предмета «Я досліджую світ» і під час інтегрованих уроків мови та читання, де учні за програмою вивчають теми про здоров'я [16]. Наприклад, в інклюзивних класах початкової школи здоров'язбережувальна компетентність може формуватися під час навчальної дисципліни «Я досліджую світ».

Програма здоров'язбереження учнів з ООП в освітньому закладі передбачає проведення заходів, що спрямовані на побудову здорового освітнього середовища, оптимізацію фізичного розвитку учнів, їх психоемоційний комфорт і формування навичок здорового способу життя. Ці програми використовують освітні технології щодо навчання гігієни та здорових навичок, профілактики шкідливих звичок (паління, наркозалежності та ін.), зміцнювальні фізичні вправи. Важливо в учнів З ООП виховувати культуру здоров'я і відповідальність за своє здоров'я. До процесу здоров'язбереження також залучаються батьки, важливою є міжпрофесійна взаємодія та командна робота фахівців психолого-педагогічного та медичного супроводу дитини з ООП в освітньому закладі.

Практичне значення. Проаналізовані у статті теоретичні основи проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти з ООП можна використати при розробці змісту освітніх програм та створення методичного матеріалу з формування здоров'язбережувальної компетентності для учнів з ООП. Запропоновані теоретичні підходи є підґрунтям при плануванні уроків з дітьми з ООП, організації здоров'язбережувального освітнього середовища, що буде стимулювати кожного учня до ведення здорового способу життя.

Обмеженням проведеного дослідження є недостатній ґрунтовний аналіз практичних положень упровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес зі здобувачами освіти з ООП, зокрема, в інклюзивному класі із врахуванням специфіки психофізичних порушень. В межах вивчення проблеми ще не здійснено емпіричного дослідження щодо ефективності описаних теоретичних підходів до формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти з ООП, що стане предметом подальшого нашого дослідження.

Вплив умов військового стану. Воєнний стан в Україні призвів до дистанційної освіти у багатьох освітніх закладах і формування здоров'язбережувальної компетентності із застосуванням дистанційних технологій навчання учнів з ООП.

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення взаємодії педагогічного та медичного впливу для формування здоров'язбережувальної компетентності учнів з ООП, зокрема, в умовах спеціального освітнього закладу; розробка методологічного інструментарію для вивчення та формування здоров'язбережувальної компетентності учнів з ООП.

6. Висновки

1. За результатами теоретичного аналізу проблеми встановлено, що здоров'язбережувальна компетентність учнів є інтегральною здатністю до ведення здорового способу життя на основі знань про здоров'я (когнітивний компонент), здоров'язбережувальної поведінки (поведінковий компонент), прагнення дотримуватися здорового способу життя (мотиваційний компонент) та прийняття здоров'я як найвищої цінності (ціннісний компонент).

2. Формування здоров'язбережувальної компетентності є досить важливим для здобувачів освіти з ООП, оскільки вони мають певні порушення психофізичного розвитку і потребують особливої педагогічної та медичної підтримки, що вимагає індивідуального підходу відповідно до їх особливостей розвитку.

3. Критеріями сформованості здоров'язбережувальної компетентності учнів є: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-репродуктивний, діяльнісно-поведінковий критерії. Показники мотиваційно-ціннісного критерію: домінантність здоров'я у ціннісній системі людини, зацікавленість у чинниках збереження здоров'я, позитивна мотивація щодо здорового способу життя. Показники когнітивно-репродуктивного критерію: знання правил дотримання здорового способу життя, обізнаність в ознаках здоров'я, обізнаність із чинниками збереження здоров'я. Діяльнісно-поведінковий критерій виражається у таких показниках: присутність життєвих навичок, які забезпечують збереження здоров'я, навички здоров'язбережувального способу

дії, вміння оцінювати свою поведінку та поведінку оточуючих з позиції здорового способу життя.

4. Педагогічними умовами, що ефективно впливають на формування здоров'язбережувальної компетентності учнів з ООП, є: формування в учнів з ООП мотивації ведення здорового способу життя, опираючись на ціннісне ставлення до власного здоров'я; реалізація методики формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів з ООП; організація предметно-просторового середовища для закріплення дітьми життєвих навичок, що сприяють фізичному, соціальному, психічному і духовному здоров'ю в учнів з ООП.

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в цій статті.

Фінансування

Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Під час підготовки статті автори не застосовували засоби штучного інтелекту.

Внесок авторів

Дідик Наталія Михайлівна: Концептуалізація**,** Методологія**,** Формальний аналіз; **Бондар Володимир Сергійович:** Ресурси, Візуалізація, Нагляд.

Література

1. Nowak, A, Romanowska-Tolloczko, A, Knysak, M. (2016). Primary teachers knowledge about psychomotor disturbances occuring in children. Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 20 (1), 52–57. https://doi.org/10.15561/18189172.2016.0108

2. Козлов, А., Науменко Н., Бойчук, Ю. (2023). Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до збереження і зміцнення фізичного здоров'я дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Сучасні тенденції спрямовані на збереження здоров'я людини, 4, 159–163. Available at: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b64a4f9b-8feb-488c-be3f-7836cca0283f/content

3. Bodnar, I. R., Hamade, A. F. (2019). The effect of physical activity interventions on development of children with autism spectrum disorder. content-analysis of researches. Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, 23 (3), 118–125. https://doi.org/10.15561/18189172.2019.0302

4. Huseyin, O. (2019). The impact of sport activities on basic motor skills of children with autism. Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, 23 (3), 138–144. https://doi.org/10.15561/18189172.2019.0305

5. Мукан, Н., Козіброда, Л. (2021). Значення фізичного виховання і спорту у соціалізації дітей з особливими потребами. Молодь і ринок, 1 (187), 27–32. https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.228269

6. Фурман, Ю. (2012). Рухова активність та формування здорового способу життя для осіб з особливими потребами в процесі адаптивного фізичного виховання. Молодіжний науковий вісник. Серія: Фізичне виховання і спорт, 7, 100–103. Available at: https://salo.li/9BA457c

7. Adyrkhaev, S. G. (2016). Modern technology of physical education of disabled students in conditions of inclusive education. Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, 20 (1), 4–12. https://doi.org/10.15561/18189172.2016.0101

8. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2020). Постанова Кабінету Міністрів України № 1392. 23.11.2011. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text

9. Shuba, L. V. (2016). Modern approach to implementation of health related technology for primary school children. Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, 20 (2), 66–71. https://doi.org/10.15561/18189172.2016.0210

10. Андрющенко, Т. (2015). Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку. [Дис. ... д-ра пед. наук; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини]. Available at: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/214/1/Андрющенко_Т.К.%20.pdf

11. Мостіпака, Т. (2017). Роль здоров'язберігаючої компетентності педагога в умовах сучасного освітнього простору. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки, 3, 32–38. Available at: https://eprints.zu.edu.ua/26077/1/мост%20фахова.pdf

12. Пономарьова, І., Фенчак, Л. (2022). Теоретичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів початкової освіти. Наука майбутнього, 1 (9), 121–128. Available at: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9092/1/Theoretical%20_foundations_%20of_%20the_%20formation_%20of%20_health-saving_%20competence_20of%20_students_%20of%20_primary%20education.pdf

13. Mykhalska, S., Myronova, S., Dokuchyna, T., Buinyak, M. (2023). The Role of the Special Teacher in the Formation of Motivation for Educational Activities of Students with Intellectual Disabilities. Pedagogika-Pedagogy, 95 (6), 740–749. https://doi.org/10.53656/ped2023-6.03

14. Гнатюк, О. (2021). Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти як запорука збереження психічного здоров'я. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві, 35–39.

15. Кобан, М., Лимар, Ю. (2019). Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів. Інноваційна педагогіка, 12 (1), 41–44. https://doi.org/10.32843/2663- 6085.2019.12-1.07

16. Качак, Т., Дутчак Т. (2024). Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів засобами дитячої. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 5 (98), 52–57. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.10

Received 29.09.2025
Received in revised form 09.11.2025
Accepted 22.11.2025
Published 30.12.2025

Наталія Михайлівна Дідик, кандидат психологічних наук, доцент, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Україна, 32300
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5852-2379

Володимир Сергійович Бондар, аспірант, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Україна, 32300
ORCID: https://orcid.org/0009-0001-8835-1176

***Corresponding author:** *Nataliia Didyk, e-mail: didyk.natalya@kpnu.edu*